

Zpráva o šetření

ve věci dávek pomoci v hmotné nouzi a příspěvku na bydlení paní A. B.

S podnětem se na mě obrátila paní A. B., bytem XXX (dále také „stěžovatelka“). Dne 31. 7. 2014 požádala Úřad práce České republiky – krajskou pobočku v Ústí nad Labem, kontaktní pracoviště Y. (dále také „úřad práce“), o příspěvek na živobytí. Pracovnice úřadu práce vyzvala stěžovatelku, aby doložila náklady na bydlení, potvrzení o dietním stravování a určila způsob výplaty dávky. Stěžovatelka určila způsob výplaty, nedoložila náklady na bydlení, a ani potvrzení o dietním stravování, neboť je praktický lékař odmítl vystavit. Úřad práce žádost zamítl a informoval stěžovatelku, že po dobu tří měsíců není v hmotné nouzi a nemůže o dávku žádat. Stěžovatelka znovu o příspěvek na živobytí požádala v únoru 2015. Úřad práce dávku přiznal. Stěžovatelka by ráda věděla, zda měla nárok na příspěvek na živobytí již v případě své první žádosti.

V únoru 2015 stěžovatelka požádala o mimořádnou okamžitou pomoc z důvodu ztráty finančních prostředků. Žádost o dávku byla zamítnuta, neboť stěžovatelka nemohla doložit ztrátu finančních prostředků či krádež. Stěžovatelka poukazuje na to, že úřad práce záležitost bezodkladně neřešil.

O doplatek na bydlení stěžovatelka podle vyjádření úřadu práce nepožádala, stěžovatelka však tvrdí opak. Stěžovatelka mě požádala také o prošetření postupu úřadu práce při vyřizování žádosti o příspěvek na bydlení.

A - Předmět šetření

Po seznámení s obsahem podnětu jsem zahájila v souladu s § 14 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, šetření postupu Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Ústí nad Labem, kontaktního pracoviště Y., v řízeních o dávkách pomoci v hmotné nouzi a příspěvku na bydlení vedených na základě žádostí stěžovatelky. V souladu s § 15 odst. 2 písm. a), b) a c) zákona o veřejném ochránci práv jsem požádala ředitele Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Ústí nad Labem o poskytnutí vyjádření a kopie spisové dokumentace.

B - Skutková zjištění

B.1 Příspěvek na živobytí

Stěžovatelka podala žádost o příspěvek na živobytí dne 31. 7. 2014. Dne 28. 8. 2014 ji úřad práce vyzval, aby doplnila způsob výplaty dávky, náklady na bydlení za červen 2014 (nájem a energie), potvrzení o dietním stravování, a přerušil řízení usnesením ze dne 29. 8. 2014. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka podklady nedoplnila, úřad práce rozhodnutím ze dne 14. 10. 2014 žádost o dávku zamítl. Úřad práce připustil, že chybně odůvodnil rozhodnutí, ale stěžovatelce by i tak nevznikl nárok na příspěvek na živobytí z důvodu vysokých příjmů. Veškerou komunikaci s klientkou vedl úřad práce prostřednictvím elektronické pošty, která není založena ve spisové dokumentaci, nelze tak zpětně osvědčit, jaké poradenství pracovníci úřadu práce klientce poskytli.

Stěžovatelka požádala o příspěvek na živobytí následně dne 25. 2. 2015 prostřednictvím terénní sociální pracovnice. Úřad práce vyzval stěžovatelku, aby doložila doklady o úhradě nájemného, o nutnosti dietního stravování, výpis z účtu. Dne 25. 3. 2015 stěžovatelka doklady doložila a úřad práce vyhotovil dne 31. 3. 2015 oznámení o přiznání dávky od února 2015.

V dubnu 2015 úřad práce požádal Stavební bytové družstvo Z. o sdělení, zda klientka hradí nájemné. Podle vyjádření družstva klientka uhradila nájemné v roce 2014 pouze jednou v říjnu 2014, v roce 2015 není nájemné hrazeno. Úřad práce z tohoto důvodu odňal klientce příspěvek na živobytí od dubna 2015.

B.2 Mimořádná okamžitá pomoc

Dne 25. 2. 2015 požádala stěžovatelka o mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu předmětů dlouhodobé potřeby, v odůvodnění však uvedla, že jí hrozí vážná újma na zdraví. Úřad práce vyzval stěžovatelku k upřesnění žádosti a přerušil řízení po dobu probíhajícího řízení o příspěvku na živobytí. Úřad práce rozhodl o přerušení řízení po uplynutí třicetidenní lhůty, neboť pracovnice v dobré víře čekala do poslední chvíle na doložení potřebných dokladů pro vyřízení dávky hmotné nouze.

B.3 Doplatek na bydlení

Dne 22. 4. 2015 požádala stěžovatelka o doplatek na bydlení. Úřad práce jí zaslal vyrozumění účastníka řízení o nepřiznání doplatku na bydlení, neboť podle vyjádření Stavebního bytového družstva Z. nehradila odůvodněné náklady na bydlení.

B.4 Příspěvek na bydlení

Stěžovatelka požádala o příspěvek na bydlení ve dnech 14. 7. 2014 a 31. 7. 2014 (žádost zaslala úřadu práce prostřednictvím datové schránky). Z důvodu pracovní neschopnosti zaměstnankyně zadal úřad práce žádosti do systému pro zpracování dávek až dne 20. 8. 2014. Žádost o dávku ze dne 14. 7. 2014 jako duplicitní zamítl. Žádosti ze dne 31. 7. 2014 úřad práce nevyhověl, neboť stěžovatelce nevznikl nárok na dávku (nehradila nájemné a služby).

C - Hodnocení věci ochránkyní

C.1 Příspěvek na živobytí

Úřad práce chybně zdůvodnil rozhodnutí o nepřiznání příspěvku na živobytí ze dne 14. 10. 2014, čj. aaa. I když stěžovatelka nedoplnila doklad o nákladech na bydlení za červen 2014, potvrzení o nutnosti dietního stravování a způsob výplaty dávky, nebránilo to úřadu práce, aby posoudil nárok stěžovatelky na příspěvek na živobytí z hlediska splnění zákonných podmínek. Při posuzování nároku by úřad práce nesnižoval příjem rodiny o tzv. přiměřené náklady na bydlení (§ 9 odst. 2 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a contrario), jelikož stěžovatelka nedoložila úhradu nákladů na bydlení, a nezohledňoval by nutnost dietního stravování, neboť tu musí doporučit odborný lékař (§ 29 zákona o pomoci v hmotné nouzi). Způsob výplaty dávky určuje plátce dávky v souladu § 43 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi, tedy úřad práce.

Úřad práce však v konečném důsledku stěžovatelku nepoškodil, neboť příjem rodiny (důchod ve výši 9.959,- Kč, přídavky na děti 1.220,- Kč) převyšoval částku živobytí rodiny (8.040,- Kč), a proto rodině nevznikl nárok na příspěvek na živobytí. Uvedené platí za předpokladu, že se s rodinou neposuzoval otec dětí, který s rodinou nežije (jak plyne z usnesení Okresního soudu v Z., které stěžovatelka úřadu práce doložila, byl vykázán z bytu na základě předběžného opatření). Úřadu práce by tedy nezbyvalo než žádost o příspěvek na živobytí zamítnout.

Úřad práce chybně v odůvodnění rozhodnutí o nepřiznání příspěvku na živobytí ze dne 14. 10. 2014 uvedl, že stěžovatelka a společně posuzované osoby nejsou po dobu tří kalendářních měsíců po měsíci, v němž byla dávka zamítnuta, osobami v hmotné nouzi, a nemůže jim tedy vzniknout nárok na příspěvek na živobytí. Orgán pomoci v hmotné nouzi v tomto případě postupoval v rozporu s § 3 odst. 1 písm. h) zákona o pomoci v hmotné nouzi, který říká, že toto pravidlo se uplatní pouze tehdy, pokud byla příjemci dávky pro nesplnění povinností dávka odňata. Paní B. nepobírala příspěvek na živobytí, pouze o něj žádala. I pokud by úřad práce správně zamítl žádost o příspěvek na živobytí z důvodu nedoložení podkladů, mohla stěžovatelka žádat o dávku neprodleně v následujícím měsíci. Úřad práce tímto nesprávným poučením mohl stěžovatelku poškodit, neboť stěžovatelka se řídila jeho pokynem a podala novou žádost o příspěvek na živobytí v únoru 2015.

Pokud žadatel o příspěvek na živobytí nedoloží nezbytné podklady k posouzení nároku na dávku, úřad práce může žádost zamítnout (§ 49 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi). Poučí-li úřad práce žadatele, že následující tři kalendářní měsíce není osobou v hmotné nouzi a nemůže o dávku znovu žádat, postupuje v rozporu s § 3 odst. 1 písm. h) zákona o pomoci v hmotné nouzi, neboť toto pravidlo se uplatní pouze tehdy, pokud úřad práce příspěvek na živobytí z důvodu nesplnění povinností příjemci dávky odejme.

Nemohu s určitostí říci, zda by stěžovatelce vznikl nárok na příspěvek na živobytí, pokud by o něj znovu požádala dříve než po uplynutí tří měsíců, tedy v říjnu 2014, v listopadu 2014, v prosinci 2014 či v lednu 2015. Úřad práce by měl předběžně posoudit, zda stěžovatelka mohla v tomto období příspěvek na živobytí získat. Následně by se stěžovatelka mohla domáhat dávek cestou žádosti o přiznání náhrady škody a přiměřeného zadostiučinění.

Domnívám se však, že v říjnu 2014 by stěžovatelce patrně nárok na dávku nevznikl z důvodu výše příjmu rodiny (v červnu 2014 bylo dětem patnáct let, od července 2014 úřad práce vyplácel vyšší přídavky na děti, a sice v částce 1.400,- Kč). Příjem rodiny mohl být ještě vyšší, pokud otec dětí hradil výživné.

Z vyjádření družstva plyne, že v říjnu 2014 stěžovatelka uhradila nájemné, proto by se příjem pro účely listopadové dávky snížil o přiměřené náklady na bydlení (v souladu s § 9 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi maximálně o 30 % příjmu). V takovém případě by stěžovatelce mohl vzniknout v listopadu 2014 na příspěvek na živobytí nárok, i když patrně pouze v nízké výši (průměrný příjem rodiny za předcházející tři kalendářní měsíce, tj. za říjen, září a srpen 2014 činil 11.359,- Kč, snížený o 30 % příjmu na náklady na bydlení 7.951,3,- Kč, rodině mohl vzniknout nárok na dávku ve výši 88,7,- Kč).

V prosinci 2014 by patrně opět nárok na příspěvek na živobytí nevznikl, neboť stěžovatelka nehradila náklady na bydlení, a proto by orgán pomoci v hmotné nouzi musel zohlednit příjem rodiny v plné výši.

Pokud by stěžovatelka požádala o příspěvek na živobytí v lednu 2015, mohl úřad práce započítat její příjem z důchodu pouze z 80 % [od 1. ledna 2015 došlo ke změně § 9 odst. 1 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi tak, že úřad práce i příjem z důchodu započítává z 80 % pro účely dávek pomoci v hmotné nouzi]. Za předpokladu, že by stěžovatelka žádost v lednu 2015 podala, úřad práce by zohledňoval náklady na bydlení z aktuálního kalendářního měsíce v souladu s § 10 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi, tedy i ty stěžovatelkou dosud neuhrazené. V takovém případě by rodině mohl nárok na příspěvek na živobytí vzniknout.

Dne 25. 2. 2015 stěžovatelka uplatnila novou žádost o příspěvek na živobytí. Doložila úřadu práce, že v lednu 2015 hradila zálohu za dodávku energií ve výši 2.620,- Kč, zálohu za dodávku plynu ve výši 1.250,- Kč. Doložila prohlášení o jednostranném zápočtu, z něhož vyplývalo, že Stavební bytové družstvo Z. v listopadu 2014, v prosinci 2014, v lednu 2015, v únoru 2015, v březnu 2015 provedlo zápočet nájemného s pohledávkou paní B. vůči družstvu.

Úřad práce oznámením ze dne 31. 3. 2015, čj. bbb, přiznal stěžovatelce příspěvek na živobytí ve výši 1.449,- Kč od února 2015. V postupu úřadu práce v tomto případě jsem neshledala pochybení, které by bylo v neprospěch stěžovatelky. Pochybení lze spatřovat v odůvodnění oznámení, neboť odůvodněné náklady na bydlení se v případě podání žádosti o dávku zjišťují v souladu s § 10 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi za aktuální kalendářní měsíc, tedy za měsíc, kdy je žádost podána. To znamená, že žadatel o příspěvek na živobytí nemusí mít ještě odůvodněné náklady na bydlení uhrazené, aby je úřad práce zohlednil při hodnocení nároku na příspěvek na živobytí jako tzv. přiměřené náklady na bydlení, o které se snižuje příjem. Úřad práce však stěžovatelku nepoškodil, protože dávku příspěvek na živobytí stěžovatelce za únor 2014 přiznal, při stanovování výše dávky přitom vycházel z průměrného měsíčního příjmu rodiny za listopad 2014, prosinec 2014 a leden 2015 (důchod zohlednil z 80 %), od kterého odečetl maximální částku jako přiměřené náklady na bydlení (30 % příjmu).

Úřad práce vyplatil příspěvek na živobytí stěžovatelce ještě v březnu 2015, od dubna 2015 stěžovatelce příspěvek na živobytí odňal, neboť se dozvěděl,

že stěžovatelka nehradí náklady na bydlení, a není tak možné snižovat příjem pro výpočet příspěvku na živobytí o přiměřené náklady na bydlení. Z tohoto důvodu rodině nevzniká z důvodu dostatečného příjmu nárok na příspěvek na živobytí.

C.2 Mimořádná okamžitá pomoc

Stěžovatelka požádala dne 25. 2. 2015 o mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu nákladů spojených s pořízením nebo opravou nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby. Stěžovatelka v žádosti uvedla, že jí hrozí újma na zdraví, proto úřad práce stěžovatelku v souladu se zákonem vyzval, aby žádost upřesnila. Na základě upřesnění žádosti úřad práce žádost rozhodnutím ze dne 23. 4. 2014, čj. ccc, zamítl, neboť stěžovatelce v únoru 2015 vznikl nárok na příspěvek na živobytí.

Stěžovatelka žádost upřesnila dopisem ze dne 31. 3. 2015, v němž uvedla, že žádá o mimořádnou okamžitou pomoc z důvodu hrozby vážné újmy na zdraví. Uvedla, že na doporučení lékaře – znalce z oboru psychiatrie ji rodina vyslala na drobný nákup potravin. Při nákupu nebo cestou na nákup ztratila peněženku, v níž měla invalidní důchod a příspěvek na péči. Rodině se nepodařilo peněženku najít, rodina věc hlásila na Policii České republiky pouze telefonicky.

Nezbývá než uzavřít, že úřad práce postupoval v souladu s § 2 odst. 3 zákona o pomoci v hmotné nouzi, jelikož mimořádnou okamžitou pomoc z důvodu hrozby vážné újmy na zdraví může skutečně přiznat pouze osobě, která nesplňuje podmínky nároku na opakované dávky pomoci v hmotné nouzi – příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení.

Úřad práce sice nebyl vázán typem mimořádné okamžité pomoci, který stěžovatelka v žádosti o dávku označila, a mohl se zabývat i tím, zda stěžovatelka nesplňuje podmínky pro přiznání dávky podle jiného ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi, například podle § 2 odst. 5 písm. a) na úhradu nezbytného jednorázového výdaje nebo podle § 2 odst. 6 z důvodu hrozby sociálním vyloučením. I pokud by však stěžovatelka prokázala ztrátu nebo odcizení finančních prostředků, nemohl by úřad práce poskytnout dávku v plné výši odpovídající ztracené či odcizené částce, ale pouze nezbytnou finanční výpomoc na úhradu potravin, jízdného, vyřízení nových dokladů apod. Úřad práce stěžovatelce přiznal příspěvek na živobytí, který mohl pokrýt náklady na zajištění rodiny po dobu, než stěžovatelka obdržela další splátku důchodu, poskytnutí příspěvku na živobytí mohlo být tedy důvodem pro nepřiznání jednorázové dávky.

Úřad práce však měl s ohledem na charakter mimořádné okamžité pomoci rozhodnout o žádosti o dávku bezodkladně v souladu s § 71 odst. 1 správního řádu, pokud by to nebylo možné, měl stěžovatelku bezodkladně vyzvat k doplnění žádosti ze dne 25. 2. 2015 (úřad práce výzvu vyhotovil až dne 24. 3. 2015). Úřad práce by se měl vyvarovat obdobných pochybení v budoucnu a v případě neúplných žádostí, zejména jedná-li se o žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc, bezodkladně žadatele vyzývat k doplnění.

Úřad práce se dopustil procesního pochybení, pokud vyhotovil oznámení o zahájení řízení z moci úřední ve věci nepřiznání mimořádné okamžité pomoci z důvodu hrozby vážné újmy na zdraví (oznámení ze dne 10. 4. 2015, čj. ddd). Řízení v této věci bylo zahájeno na základě žádosti stěžovatelky, v souladu s § 69

odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi může být řízení o přiznání dávky zahájeno pouze na základě žádosti na tiskopisu předepsaném Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Úřad práce měl pouze pokračovat v řízení poté, co odpadla překážka pro přerušení řízení, v souladu s § 65 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů. O tom, že správní orgán pokračuje v řízení, nevydává usnesení, nýbrž pouze vyrozumí účastníky správního řízení a provede o tom záznam do spisu.

C.3 Doplatek na bydlení

Stěžovatelka požádala o doplatek na bydlení dne 22. 4. 2015. Doložila úhradu za dodávku a spotřebu energií ve výši 4.034,- Kč v dubnu 2015. Ve spisové dokumentaci není založeno rozhodnutí o nepřiznání doplatku na bydlení. Z vyrozumění účastníka správního řízení ze dne 7. 5. 2015 plyne, že úřad práce žádost o dávku zamítl, neboť stěžovatelka neuhradila v roce 2015 nájem ani služby.

Pro účely přiznání prvního doplatku na bydlení na základě žádosti osoby v hmotné nouzi však není rozhodné, zda žadatel o dávku v měsíci, kdy žádost podává, náklady na bydlení uhradil. V souladu s § 10 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi je rozhodným obdobím, za které se zjišťuje plnění ostatních podmínek v případě podání žádosti o opakující se dávku, aktuální kalendářní měsíc, a to ke dni podání žádosti. Jinými slovy, žadatel o doplatek na bydlení předkládá úřadu práce, jaké náklady na bydlení má v měsíci, v němž o dávku žádá. Z povahy věci tyto náklady na bydlení nemusí mít ještě uhrazené. Je logické, že ve většině případů tomu tak bude. Pokud osoba v hmotné nouzi žádá o to, aby jí stát přispěl na úhradu bydlení, nemá zřejmě finanční prostředky, aby úhradu nákladů na bydlení zvládla vlastními silami.

To znamená, že úřad práce nemohl zamítnout žádost o doplatek na bydlení z důvodu, že stěžovatelka neměla v dubnu 2015 uhrazený nájem a služby. Naopak měl zjistit výši předepsaných nákladů na bydlení za duben 2015 (nájemného, služeb, energií) a posoudit, zda stěžovatelka splňuje podmínky pro přiznání doplatku na bydlení. Je třeba zdůraznit, že jednou z podmínek je vznik nároku na příspěvek na živobytí v souladu s § 33 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi, případně podmínka, že příjem rodiny nepřesáhl 1,3násobek částky živobytí rodiny, tj. v daném případě částku 10.452,- Kč, což rodina splňuje.

Do odůvodněných nákladů na bydlení měl úřad práce započítat sjednané nájemné (popřípadě nájemné v místně obvyklé výši), náklady za služby a za energie v dubnu 2015. Následně měl vyhodnotit vznik nároku na doplatek na bydlení a určit výši dávky v souladu s § 35 zákona o pomoci v hmotné nouzi.

Skutečnost, že stěžovatelka dlouhodobě nehradila nájem a náklady za služby, měla být pro úřad práce impulsem pro to, aby zahájil intenzivní sociální práci se stěžovatelkou a rozhodl o ustanovení zvláštního příjemce dávky (§ 40 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi) nebo zasílal doplatek na bydlení pronajímateli k přímé úhradě nájemného a služeb.

Pokud by byla právní úprava taková, že by úřad práce přiznával doplatek na bydlení pouze tomu, kdo již uhradil nájemné a služby, nebylo by možné prostřednictvím doplatku na bydlení zajistit lidem v hmotné nouzi bez finančních

prostředků základní životní potřebu bydlení. Lidé v nouzi nemají finanční prostředky na první úhradu nákladů na bydlení tak, aby jim úřad práce začal dávku vyplácet.

Za předpokladu, že by úřad práce zaslal pronajímateli na úhradu nájemného a služeb doplatek na bydlení, mohl by zabránit dalšímu zadlužování stěžovatelky a ztrátě bydlení, následně by stěžovatelka mohla žádat o příspěvek na bydlení, pro jehož přiznání zákon výslovně předchozí úhradu nákladů na bydlení vyžaduje.

C.4 K příspěvku na bydlení

Rozhodnutím ze dne 4. 9. 2014, čj. eee, úřad práce zamítl žádost stěžovatelky o přiznání příspěvku na bydlení ode dne 1. 7. 2014, neboť průměrné měsíční uhrazené náklady na bydlení za II. čtvrtletí 2014, tedy za duben 2014, květen 2014 a červen 2014 ve výši 1.344,67,- Kč nepřesáhly 30 % příjmu rodiny, a sice 2.987,- Kč.

I když stěžovatelce zaniklo z důvodu nehrzení nájemného členství v družstvu, mohla podmínky nároku na příspěvek na bydlení splnit, neboť za dobu trvání nájemního vztahu se pro účely nároku na příspěvek na bydlení považuje i doba od zániku členství v bytovém družstvu do uplynutí lhůty k vyklizení bytu v souladu s § 24 odst. 2 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Stěžovatelka taktéž doložila nájemní smlouvu uzavřenou s družstvem.

Podle informací, které úřad práce vyžádal od Stavebního bytového družstva Z., stěžovatelka nehradila nájemné a služby (v roce 2014 uhradila nájemné pouze v říjnu 2014, v roce 2015 nájemné nehradila). Úřad práce tedy mohl zohlednit při posuzování nároku na příspěvek na bydlení pouze platby za energie, proto stěžovatelce nárok na příspěvek na bydlení nevznikl a úřad práce v souladu se zákonem žádost zamítl.

Úřad práce však pochybil, pokud na žádosti stěžovatelky o příspěvek na bydlení doručené do datové schránky ze dnů 14. 7. 2014 a 31. 7. 2014 nereagoval a ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení žádostí nevydal rozhodnutí o dávce, případně stěžovatelku nevyzval k doplnění žádostí a řízení nepřerušil. Podle vyjádření úřadu práce zapříčinila nesprávný postup úřadu pracovní neschopnost zaměstnankyně. Úřad práce by se měl vyvarovat obdobných pochybení v budoucnu.

C.5 Výkon sociální práce

Ze spisové dokumentace je zřejmé, že stěžovatelka se patrně neobejde bez pomoci sociálních pracovníků, tedy bez intenzivní sociální práce. Probíhá soudní řízení ve věci omezení svéprávnosti stěžovatelky. Stěžovatelka patrně není schopna samostatně komunikovat, jak je vidno z e-mailů, které úřadu práce zasílala. Na druhou stranu úřad práce zjistil nové skutečnosti, z nichž plyne, že stěžovatelka komunikaci zvládá. Patrně však není schopna samostatně hospodařit. Z výše uvedených důvodů postrádám ve spisové dokumentaci záznamy o sociální práci se stěžovatelkou, ke které jsou pracovníci úřadu práce povinni v souladu s § 64 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Ve spisu je založen pouze protokol o jednání referentky dávek hmotné nouze s terénní sociální pracovnící C. D. ze sociální poradny při městském ústavu sociálních služeb Y., která stěžovatelce pomáhala dávky vyřizovat.

Jsem si vědoma toho, že pracovníci na úřadu práce jsou přetížení a nemají prostor pro to, aby se klientům intenzivně věnovali v rámci sociální práce. Na co však nelze rezignovat, je zprostředkování základního poradenství a pomoci. Kladu si otázku, co by bránilo pracovníkovi úřadu práce, aby klientce s ohledem na její situaci doporučil požádat vedle příspěvku na živobytí také o doplatek na bydlení, a to už při vyřizování první žádosti o příspěvek na živobytí na podzim 2014. Pokud by rodině vznikl nárok na doplatek, mohla by začít hradit náklady na bydlení a předejít dalšímu zadlužování (pro účely doplatku na bydlení úřad práce v roce 2014 započítával náklady na bydlení za aktuální měsíc, tedy ještě neuhrazené). Za předpokladu, že pracovníci úřadu práce klientce sociální poradenství poskytovali, je škoda, že ve spisové dokumentaci záznamy o jednání chybějí. Na druhou stranu je nutné říci, že navázání spolupráce s klientkou je patrně obtížné.

Vzhledem k tomu, že není zcela postaveno na jisto, v jaké míře stěžovatelka není schopna komunikace a zda o pomoc v rámci sociální práce stojí, dovolím si pouze doporučit, aby úřad práce napříště veškerou komunikaci s klienty (i tu vedenou prostřednictvím elektronické pošty) zakládal do spisu a vyhotovoval protokoly o jednání a záznamy o sociální práci tak, jak mu ukládá § 18 odst. 1 správního řádu.

D - Závěry

Na základě výše popsaných zjištění a úvah jsem ve smyslu ustanovení § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv dospěla k přesvědčení, že se Úřad práce České republiky – krajská pobočka v Ústí nad Labem dopustil pochybení, pokud nesprávně odůvodnil rozhodnutí o zamítnutí žádosti o příspěvek na živobytí ze dne 31. 7. 2014, nevydal bezodkladně rozhodnutí či nepokračoval bezodkladně v řízení o mimořádné okamžité pomoci, nezohlednil při rozhodování o doplatku na bydlení neuhrazené náklady na bydlení v aktuálním kalendářním měsíci, nerozhodl o žádostech stěžovatelky o příspěvek na bydlení ve stanovené lhůtě, případně bezodkladně stěžovatelku nevyzval k doplnění žádostí.

Zprávu o šetření zasílám řediteli Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Ústí nad Labem a žádám, aby se v zákonné lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřil ke zjištěným pochybením a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje moje dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko.

Zprávu zasílám rovněž stěžovatelce.

Na vědomí zasílám zprávu Úřadu práce České republiky – generálnímu ředitelství.

Mgr. Anna Š a b a t o v á, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)